

ZAJĘCIA ROZWIJAJĄCE – KLASA 4

I. Cele programu

- Rozwijanie zainteresowania szachami oraz kształtowanie szachowej pasji.
- Doskonalenie umiejętności logicznego i analitycznego myślenia.
- Rozwijanie koncentracji uwagi, pamięci, cierpliwości i wytrwałości.
- Kształcenie umiejętności przewidywania konsekwencji własnych działań.
- Rozwijanie umiejętności planowania i podejmowania decyzji.
- Doskonalenie umiejętności rozwiązywania problemów.
- Wdrażanie uczniów do samodzielnej pracy i zdobywania wiedzy.
- Rozwijanie kreatywności, intuicji i samodzielności w podejmowaniu decyzji.
- Kształtowanie umiejętności radzenia sobie z sukcesem i porażką.
- Rozwijanie umiejętności współpracy i kulturalnego współzawodnictwa.
- Kształtowanie odpowiedzialności i samodyscypliny.
- Wdrażanie do przestrzegania zasad fair play i szacunku wobec przeciwnika.
- Rozwijanie umiejętności analizowania własnych błędów i wyciągania z nich wniosków.
- Zachęcanie do samodzielnego rozwijania zainteresowań szachowych.

II. Cele szczegółowe

- Uczeń zna i stosuje zasady prawidłowej gry w szachy.
- Uczeń prawidłowo posługuje się podstawową terminologią szachową.
- Uczeń potrafi rozpoznawać podstawowe motywy taktyczne.
- Uczeń rozumie ideę wymiany figur.
- Uczeń zna pojęcie związania i potrafi wykorzystać związanie w praktyce.
- Uczeń rozpoznaje motyw różna.
- Uczeń rozpoznaje odkryty atak.
- Uczeń rozumie pojęcie podwójnego szacha.
- Uczeń potrafi wykorzystać motyw podwójnego uderzenia.
- Uczeń zna podstawowe sposoby matowania w końcówkach.
- Uczeń potrafi zastosować mat schodkowy.
- Uczeń potrafi przeprowadzić podstawowe końcówki z hetmanem i wieżą.
- Uczeń rozumie znaczenie planowania w grze.
- Uczeń potrafi analizować wybrane fragmenty własnej partii.
- Uczeń potrafi dostrzegać i korygować własne błędy.

- Uczeń podejmuje samodzielne decyzje podczas gry.
- Uczeń potrafi skoncentrować się na rozwiązaniu problemu szachowego.
- Uczeń przestrzega zasad fair play i szanuje przeciwnika.
- Uczeń potrafi właściwie reagować na zwycięstwo i porażkę.
- Uczeń rozwija własne zainteresowania poprzez dodatkową aktywność szachową.

III. Treści nauczania

- Gra środkowa: wymiana figur i pionów; zasady dokonywania korzystnych wymian; znaczenie aktywności figur; podstawowe zasady gry środkowej.
- Motywy taktyczne: związanie; rożen; odkryty atak; podwójny szach; podwójne uderzenie.
- Końcówka: podstawowe zasady gry w końcówce; matowanie hetmanem; matowanie wieżą; mat schodkowy; wykorzystanie przewagi materialnej.
- Planowanie: tworzenie prostego planu gry; ocena pozycji; przewidywanie odpowiedzi przeciwnika; wybór najlepszego ruchu; analiza konsekwencji własnych decyzji.
- Szachy jako forma rozwijania zainteresowań: różne formy gry w szachy; ciekawostki i anegdoty szachowe; samodzielna praca z podręcznikiem; rozwiązywanie zadań szachowych; trening i doskonalenie własnych umiejętności.

IV. Metody pracy

- Pokaz i objaśnienie; metoda ćwiczeń praktycznych; metoda problemowa; rozwiązywanie zadań szachowych; analiza diagramów; analiza partii; samodzielna praca z podręcznikiem; dyskusja i rozmowa kierowana; demonstracja pozycji na szachownicy demonstracyjnej; praktyczna gra w parach; gry i zabawy szachowe; elementy współzawodnictwa; samodzielne poszukiwanie rozwiązań.

V. Formy pracy

- Praca indywidualna; praca w parach; praca z całą grupą; rozwiązywanie zadań na diagramach; rozgrywanie partii szachowych; analiza własnych partii; analiza partii kolegów; mini-turnieje i rozgrywki; gry i zabawy szachowe, wykorzystanie platform internetowych.

VI. Środki dydaktyczne

- Zestawy szachowe; szachownica demonstracyjna; podręcznik „Szachy dla dzieci. Szkolny podręcznik z ćwiczeniami. Część 2”; diagramy szachowe; karty pracy; materiały przygotowane przez nauczyciela; tablica lub projektor; materiały multimedialne; zegary szachowe – w miarę dostępności; materiały dotyczące historii i ciekawostek szachowych, platformy internetowe.

VII. Przewidywane osiągnięcia ucznia

- Uczeń zna podstawowe zasady gry i terminologię szachową, rozpoznaje podstawowe motywy taktyczne, zna zasady realizacji przewagi w końcówce i rozumie znaczenie planowania.
- Uczeń potrafi rozwiązywać proste zadania, rozpoznawać motywy taktyczne, przewidywać odpowiedzi przeciwnika, planować własne działania, analizować własną partię i dostrzegać własne błędy.
- Uczeń jest systematyczny i zaangażowany, potrafi skoncentrować się na zadaniu, radzić sobie z porażką, szanuje przeciwnika, przestrzega zasad fair play i rozwija własne zainteresowania.

VIII. Dostosowanie pracy do możliwości uczniów

- Zajęcia prowadzone będą z uwzględnieniem zróżnicowanego poziomu umiejętności szachowych uczniów.
- Uczniowie początkujący otrzymają zadania dostosowane do ich aktualnych możliwości, natomiast uczniowie bardziej zaawansowani będą mogli wykonywać zadania o wyższym stopniu trudności oraz podejmować dodatkowe aktywności.
- W czasie swobodnej praktyki w parach nauczyciel będzie dobierał pary oraz pozycje w taki sposób, aby uczniowie mogli rozwijać swoje umiejętności, a jednocześnie mieli możliwość czerpania satysfakcji z gry.
- Znaczenie mają sposób myślenia, podejmowanie prób rozwiązania problemu, samodzielność, zaangażowanie i indywidualny postęp, a nie wyłącznie wynik pojedynczej partii.

IX. Ocenianie

- Ocena ucznia nie jest uzależniona przede wszystkim od jego umiejętności i siły gry w szachy. Najważniejsze znaczenie mają systematyczność, zaangażowanie oraz indywidualne postępy ucznia.
- Podczas oceniania uwzględnia się w szczególności: przygotowanie do zajęć; posiadanie wymaganej książki lub innych niezbędnych materiałów; aktywność i zaangażowanie podczas zajęć; uczestnictwo w rozgrywkach szachowych; podejmowanie dodatkowych aktywności związanych z szachami; widoczny postęp w zakresie wiedzy i umiejętności szachowych; stosunek do innych uczestników zajęć; przestrzeganie zasad fair play; kulturę zachowania podczas rozgrywek; szacunek wobec przeciwnika.
- Ocenianie ma przede wszystkim charakter motywujący i wspierający rozwój ucznia. Wynik pojedynczej partii ani poziom umiejętności szachowych nie stanowią samodzielnej i decydującej podstawy do ustalenia oceny.

- Szczególne znaczenie ma systematyczna praca ucznia, aktywne uczestnictwo w zajęciach, podejmowanie prób samodzielnego rozwiązywania zadań i problemów szachowych oraz rozwijanie umiejętności współpracy i kulturalnego współzawodnictwa.

X. Ewaluacja programu

- Ewaluacja będzie prowadzona na bieżąco poprzez obserwację aktywności uczniów, analizę wykonywanych zadań, obserwację sposobu podejmowania decyzji podczas gry, analizę postępów w zakresie wiedzy i umiejętności, analizę partii, obserwację przestrzegania zasad fair play, analizę zaangażowania w dodatkowe aktywności, rozmowy z uczniami oraz porównanie poziomu umiejętności na początku i pod koniec realizacji programu.
- Ewaluacja nie będzie opierała się wyłącznie na wynikach osiąganych w rozgrywkach. Szczególne znaczenie będzie miała obserwacja indywidualnego rozwoju ucznia.

XI. Przewidywane efekty realizacji programu

- Realizacja programu powinna przyczynić się do rozwijania logicznego i analitycznego myślenia, koncentracji uwagi, pamięci, spostrzegawczości, umiejętności planowania, przewidywania konsekwencji własnych działań, samodzielności w rozwiązywaniu problemów, cierpliwości, wytrwałości, odpowiedzialności za podejmowane decyzje oraz umiejętności współpracy i zdrowej rywalizacji.
- Program ma również pokazać uczniom, że szachy nie są wyłącznie rywalizacją o zwycięstwo. Stanowią również sposób rozwijania umiejętności przydatnych w nauce i codziennym życiu – przede wszystkim umiejętności myślenia, planowania, przewidywania, podejmowania decyzji oraz wyciągania wniosków z własnych doświadczeń.